

szych trzech lat. Udział w kongresie daje okazję do wysłuchania różnych wykładów, do zapoznania się z metodą pracy w różnych ośrodkach, do wzięcia udziału w dyskusji. Jest to także okazja, by spotkać osobistości znane z publikacji, np. Kallistos Ware – biskup i teolog prawosławny pochodzenia angielskiego, Cesare Pasini – Włoch znany jako specjalista od św. Ambrożego, gdy chodzi o Polaków, to szczególnie znany jest w świecie naukowym ks. prof. Marek Starowieyski, teolog, tłumacz, specjalista od apokryfów, wykładowca patrologii w Warszawie oraz w Rzymie.

Dodatkową atrakcją kongresów w Oxfordzie stanowi ekspozycja publikacji, dokonywana przez światowe wydawnictwa jak: Brepols, Peeters, Oxford Press, Cambridge Press, czy też serie wydawnicze: „Sources Chrétiennes”, „Corpus Christianorum”. Istniała możliwość zamówienia książek lub zakupu na miejscu ze zniżką. Polskie wydawnictwa nie miały swego stoiska, ale staraniem ks. M. Starowieyskiego znalazło się na ekspozycji kilka prac patrystycznych wydanych w Polsce. Gdy chodzi o patrystyczne publikacje angielskojęzyczne, to dało się na przykład zauważyć stosunkowo dużo prac na tematy, jakie wyłoniły się w kontrowersjach teologicznych po Soborze Nicejskim.

Uczestnicy Kongresu mogli też wziąć udział w nabożeństwie według własnej konfesji. Były celebracje anglikańskie, liturgia prawosławna, katolicy odprawiali Mszę Świętą w kościele oo. dominikanów. Organizatorzy nie zapomnieli również o dodatku artystycznym: każdego dnia wieczorem przewidziany był koncert muzyki klasycznej, a potem odbywały się towarzyskie spotkania (party).

Z uwagi na brak wiodącego tematu nie jest łatwo podsumować całość kongresu. Na pewno dominowała tematyka teologiczna, chociaż pojawiały się i zagadnienia z pogranicza patrologii, jak historia, edukacja, kultura antyczna, kwestie prawne, zagadnienie małżeństwa, niektóre problemy w związku z najazdami barbarzyńskimi. W większości przypadków prelegenci podejmowali tematy w oparciu o wielkich autorów, jak Ambroży, Augustyn, Bazyli, czy Jan Chryzostom. Stosunkowo niewiele było wystąpień na temat mniej znanych autorów jak Dydim, Porfiriusz, Mariusz Wiktoryn, Faust z Riez czy Sydoniusz Apollinaris. Koncentrowano się na patrystycznej epoce klasycznej (III-V wiek), chociaż pojawiały się i referaty dotyczące autorów późniejszych, jak Grzegorz Palmas, papież Grzegorz Wielki, Beda czy Jakub z Edessy. Niektórzy sygnalizowali też recepcję Ojców Kościoła w czasach Cyryla i Metodego w krajach słowiańskich oraz w Anglii w dobie reformacji.

Trudno powiedzieć, jaki wpływ na życie religijne mogą mieć studia nad dziełami teologów pierwszych wieków i tego rodzaju debaty ściśle akademickie. Fakt, że stosunkowo duża ilość osób podejmuje takie zadanie, na pewno przyczynia się do głębszego poznania teologii, bogatej historii i życia Kościoła w tym okresie. Tego rodzaju studium ułatwia też poznanie nauki chrześcijańskiej oraz ukazuje jej znaczenie, tak dla jednostek, jak i dla całych narodów, poczynając od Europy.

Ks. Józef Grzywaczewski – Paris, Séminaire Polonais

8. SYMPOZJUM O MONASTYCZYMIE W MELBOURNE

(Melbourne, 29-30 IX 2007)

W dniach 29-30 IX 2007 r. Koptyjski Kościół Ortodoksyjny w diecezji Melbourne zorganizował w swoim Kolegium Teologicznym św. Atanazego w Melbourne międzynarodowe sympozjum o monastycyzmie starożytnym (*Monasticism Symposium*) połączone z wystawą. W przeciwieństwie do wielu współczesnych sympozjów naukowych w jego programie, składającym się z 5 sesji, znalazł się również czas na Liturgię Eucharystyczną (odprawianą drugiego dnia przed obradami) i modlitwę liturgiczną (nieszpory pierwszego dnia po pierwszej sesji) w kościele św. Atanazego. Uroczystego otwarcia i wprowadzenia do obrad sympozjum dokonał miejscowy biskup Suriel, a wystawy ukazującej historię budynku OO. Dominikanów w Melbourne – pani Inas Ramzy i Paul Chandler.

Obrady przebiegały w następującym porządku:

Pierwszy dzień: Sesja I. Początki monastycyzmu: Dr Matthew Martin (Melbourne, National Gallery of Victoria) – *The Premonastic, Alexandrine, communities of the Therapeutae according to Philo*; Dr Malcolm Choat (Sydney, Macquarie University) – *The terms for monks in documentary papyri from Egypt*; Dr Heshmat Keroloss (St Athanasius Coptic Orthodox Theological College; The Melbourne Institute for Orthodox Christian Studies) – *Virginity and marriage in Coptic monasticism of the fourth century*.

Drugi dzień: Sesja II. Złoty wiek monastycyzmu: Rev. Columba Stewart OSB (Collegetown, Minnesota) – *Apophthegmata of the Desert Fathers*; Dr Heike Behlmer (Sydney, Macquarie University) – *St Shenoute and monasticism in the fifth century in Upper Egypt*; Rev. Dr Peter Hill (University of South Australia, Russian Orthodox Church) – *Monasteries around Alexandria in the early seventh century*;

Sesja III. Ewolucja monastycyzmu: Prof. Pauline Allen (Australian Catholic University; Centre for Early Christian Studies, Brisbane) – *The monastic life of St Severus of Antioch*; Dr Youhanna Nessim Youssef (Australian Catholic University and St Athanasius Coptic Orthodox Theological College) – *Scetis between the sixth and seventh centuries*; Bishop Martyros (General Bishop Coptic Orthodox Church, Egypt) – *Monks and martyrs. New discoveries in monasteries of the Martyrs, Akhmeim*;

Sesja IV. Kopci i świat: Rev. Dr Christopher Hanion (Australian Catholic University; Centre for Early Christian Studies, Brisbane) – *Contacts between Irish monks and Eastern and Egyptian Christians during the Early Middle Ages*; Prof. Kazuhiko Demura (Okoyama University, Japan) – *The heart meditation between St. Augustine and Coptic monasticism*;

Sesja V. Monastycyzm w świecie: Dr Abraham Terian (St Nerses Armenian Seminary, New York) – *Early Armenian monasticism*; Dr Geoffrey Jenkins (St Athanasius Coptic Orthodox Theological College and Deakin University, Melbourne) – *Early Syriac monasticism*.

Całość dwudniowych obrad podsumował i sympozjum oficjalnie zamknął bi-

skup Suriel. Celowo przedstawiliśmy akademickie pochodzenie poszczególnych prelegentów, bo świadczy ono dobitnie, że miało ono wyraźnie charakter ekumeniczny: przy przybliżaniu monastycyzmu starożytnego połączyli swe naukowe siły bez uprzedzeń zarówno ortodoksi, jak i katolicy z różnych stron świata.

Ks. Stanisław Longosz – Lublin, KUL

9. OBCHODY 1600. ROCZNICY ŚMIERCI JANA CHRYZOSTOMA W ŚWIECIE (Sympozja chryzostomiańskie)

W roku 2007 świat chrześcijański, zwłaszcza patrystyczny, obchodził 1600 rocznicę śmierci arcybiskupa i patriarchy Konstantynopola św. Jana Chryzostoma, który zmarł z wyczerpania rano 14 września w kaplicy dedykowanej męczennikowi Bazyliskusowi w pontyjskiej Komanie, w drodze do Pityontu, ostatniego etapu swego wygnania w górach Kaukazu, jak to szczegółowo opisuje jego biograf Palladiusz:

„Przebywszy około 300 stadiów [prawie 5 km] zawrócili z powrotem do kaplicy [martyrionu], skąd wyszli, ponieważ on [Jan Chryzostom] źle się poczuł. Po powrocie poprosił o białe szaty godne swego życia, w które na cześć się ubrał zdjawszy dotychczasowe i wymieniwszy wszystko aż do obuwia, a resztę odzieży rozdał obecnym. Po przyjęciu Pańskich Symboli (koinwn)saj tñ Despotikñ sumbÒlwn) odmówił wobec obecnych ostatnią modlitwę kończąc ją zwyczajową formułą «Chwała Bogu za wszystko» (DÒxa tí Qei pñntwn »neken) i pieczętując ostatnim «Amen», a następnie [położywszy się] wyciągnął nogi, które w swoim czasie biegały dla zbawienia tych, którzy podjęli pokutę, i dla skruszenia tych, którzy nadmiernie pokochali grzechy; jeżeli zaś jego upomnienia nie przynosiły grzesznikom żadnego pożytku, to nie było to brakiem jego gorliwości, ale bezczelnością ludzi, którzy ich nie przyjęli. Dołączył do swoich ojców, a strząsnąwszy proch przeszedł do Chrystusa, jak to jest napisane: «Zejdiesz do swego grobu, jak dojrzałe zboże skoszone w swoim czasie» (Hi 5, 26), «niedojrzałe zaś dusze bezbożnych umrą» (Prz 13, 2). Zebrał się [wokół niego] tak wielki tłum dziewic, mnichów i ludzi w opinii świętości, z Syrii, Cylcji, Pontu i Armenii, iż wielu uważało, że przybyli tu na jakiś znak. Pogrzebany i uroczyście uczczony jak zwycięski atleta, został pochowany razem z Bazyliskusem w tej samej kaplicy” (Palladius, *Dialogus de vita Joannis Chrysostomi* 11, PG 47, 38-39 lub SCh 341, 226-228).

Rocznice tej śmierci badacze antyku chrześcijańskiego i patrologowie całego świata uczcili licznymi poświęconymi mu publikacjami (por. np. M. Simonetti, *La parabola di Giovanni, il „bocca d’oro. A milleseicento anni dalla morte del grande predicatore*, OsRom 147:2007, nr 254 [7 XI], s. 5; R. Dodaro, *E un’occasione per fare il punto sul Crisostomo*, tamże, s. 5) i sympozjami naukowymi, połączonymi nierzadko z odprawianiem Eucharystii według przypisywanej mu Boskiej Liturgii